

Banvallsleden 2022

Naturvärden och skötsel

Simlångsdalen–Länsgränsen

MiNa natur, Kill Persson

Sammanfattning

Under sommaren 2022 har den del av Banvallsleden som löper mellan Simlångsdalen och länsgränsen mot Kronobergs län inventerats på värdefull vägkantsflora och signalarter bland insekter.

Den rödlistade arten hårginst^{NT} finns på minst 5 platser, svinrot^{NT} på 3 platser och slåttergubbe^{VU} på en enstaka plats. Väddsandbi som är en god signalart för blomrika miljöer sågs på två platser.

10 områden med en god förekomst av signalarter bland kärlväxterna (se protokoll i bilaga 2) har pekats ut och förslag på skötselåtgärder anges. Sen slätter, småskalig störning i form av markskrapning, naturvårdsbränning tillsammans med röjningar är exempel på åtgärder.

Ett förslag på fältprotokoll har tagits fram som underlag för kommande inventeringar (bilaga 2).

Bakgrund

Banvallsleden är en cykelled mellan Halmstad och Karlshamn som går på banvallarna till två smalspåriga järnvägar som byggdes i slutet av 1800-talet. Denna rapport handlar om den del av leden som går på den gamla Bolmenbanan mellan Simlångsdalen och den gamla landskapsgränsen till Småland (nuvarande länsgräns till Kronobergs län) och är en fortsättning av den inledande inventering som rapporterades förra året (Larsson 2021). I den rapporten redogörs också grundligt för Bolmenbanans kulturhistoria.

Vägkanter (kantzoner längs infrastruktur) är viktiga livsmiljöer för många växter som producerar pollen- och nektar och därigenom även många insekter som tidigare hörde hemma i det äldre odlingslandskapet. Det är inte bara livsmiljöerna i sig som är viktiga utan även vägkanter som spridningsmiljöer i landskapet spelar stor roll. För ytterligare bakgrund och motiv för inventeringar och skötsel av artrika vägkantsmiljöer se Banvallsrapporten (Larsson 2021).

Banvallsleden ska givetvis ses i sitt sammanhang med annan infrastruktur och de satsningar som olika intressenter som Kommunen, Trafikverket och ideella föreningar genomför.

Figur 1 Banvallsleden strax söder om Mörkaveka, kanten mot landsvägen (N652) är örtrik och domineras av olika fibblor.

Metod

Under bästa blomnings- och flygtid från slutet av juni till slutet av augusti genomfördes fältarbetet. Under fyra fältdagar inventerades leden med cykel och vid särskilt intressanta platser undersöktes väggkantsmiljöerna till fot. Signalarter bland kärleväxter noterades på den första variant av fältprotokoll som togs fram. Intressanta insekter fångades in för identifiering och släpptes. Efter sommarens arbete har protokollet justerats och en reviderad variant presenteras som bilaga 2 i denna rapport. Syftet med protokollen är både att registrera de arter som förekommer (kvaliteter) och som ett underlag för de platser där olika skötselåtgärder kan genomföras.

De åtgärder, skötsel, som anges i fältblankett följer de förslag som togs fram i den inledande rapporten (Larsson 2021) har använts även i denna inventering. I korta drag är sköselförslagen enligt nedan;

- **Sen slåtter**, slåttertidpunkt omkring 1/9. Det avslagna materialet ska om möjligt tas bort eller alternativt eldas upp i samband med naturvårdsbränning.
- **Tidig slåtter**, före mitten av juni, som ett sätt att magra ut platser där rester av viktiga pollen- och nektarväxter finns men som i dagsläget domineras av kvävegynnade eller invasiva arter. Kan kombineras med en sen slåtter för att

ytterligare snabba på utmagringen. Materialet tas bort.

- **Skrap**, det översta marklagret skrapas av så att sand/grusblottas med hjälp av grävska. Skrapningen kan vara 5–10 m² stora och följas av ett uppehåll (10–20 m) till nästa skrapfläck. Gynnas inte minst hårginst men även andra fröplantor.
- **Naturvårdsbränning**, utförs i mars/april. OBS hänsyn till vägtrafik.
- **Röjning** av träd och buskar som kan skugga eller växa in värdefulla örtrika områden. Kan utföras året om. Materialet tas från platsen.

Figur 2 Pollensamlade hona av vädssandbi på åkerväddens blomma.

Banvallsleden – Inventering av värdefulla strukturer

Delområde: MÖRKAVEKA 1 ca 200 m
 (Traktnamn + löpnr och uppskattad längd)

Koordinat: 6293825/388535 (Sweref 99 TM)

Datum: 2022-08-28 Inventerare: Kille Persson

Exempel: Mörkaveka läster; A7; SK 5, BR 50, SS 250..... (Väster om Mörkaveka, delområde A7 vänstra sidan, skrap/markstörning 5 m, bränning 50 m, sen slätter 250 m)

positiva signalarter, frekvens			
backtimjan		hårginst	
blodrot/femfingerört	3	kråkvicker	
blåmunkar	2	kärringtand	1
bockrot	2	liten blåkllocka	2
gullris	3	revfibbla/gråfibbla	3
gulmåra	2	rotfibbla	3
gulsporre	3	rödklövöer/skogsklöver	2
getväppling		slätterfibbla	Övr fibblor
gökärt	2	slättergubbe	3
harklöver	2	smultron	1
negativa signalarter			
hundkax		brännässla	knylhavre
blomsterlupin	1	Kanadensiskt gullris	2
Jätteloka/tromsöloka		Parkslide/jätteslide	jättebalsamin

1=enstaka <15 plantor/skott/eller 1 m²,

2= måttlig förekomst => 15-50 plantor/skott, > 1 m²-5 m²

3 = riklig förekomst => 50 plantor, > 5 m²

Negativa signalarter anges bara då det på samma delområde finns pollen/nektarkvaliteter

Figur 3 Det ursprungliga fältblankettens första sida under sommaren 2022.

Fältblankett

Den reviderade fältblanketten finns som bilaga 2. Fältblanketten kan användas i liknande projekt. Urvalet av signalarter är generellt men en viss geografisk anpassning kan vara nödvändig. Exempelvis finns det längs Banvallsleden en västlig såväl som östlig komponent i urvalet av arter. För de mer östliga delarna kan exempelvis arter som små fingerörter, solvändor och spindelört vara aktuella.

Figur 4 Ängsvädden är en viktig pollenleverantör längs Banvallsleden.

Resultat

Den rödlistade arten hårginst^{NT} förekom på 5 platser (främst område 10), svinrot^{NT} på 3 platser, slättergubbe^{VU} på en enstaka plats. Väddsandbi som är en god signalart för blomrika miljöer sågs på två platser (område 2).

Sammanlagt så pekades det ut 10 områden av olika storlek på grund av sitt rika innehåll av pollen- och nektarproducerande växter.

Tabell 1: viktiga platser med pollen och nektarresurser där åtgärder bör utföras årligen.

Plats	Längd	Åtgärd	Orsak
1 V25-Badplatsen	250 m	Sen slåtter, enstaka skrap	Fibblor, ginst
2 Lillared-Nybygget	1500 m	Sen slåtter, enstaka skrap	Fibblor, vädd, bin
3 Mahult	500 m	Sen slåtter	Fibblor, vädd
4 Slätten	300 m	Tidig slåtter	Hundkåx, lupin
5 Mörkaveka	500 m	Sen slåtter, enstaka skrap	Fibblor, vädd
6 Ryaberg	700 m	Sen slåtter	Fibblor, vädd
7 Bron S om Skallinge	10 m	Skrap	Hårginst
8 Vägövergång Grove	50 m	Sen slåtter	fibblor
9 Lilla Bygget–Bygget	500 m	Sen slåtter, naturvårdsbränning	Fibblor, vädd
10 V Länsgränsen	250 m	Skrap, röjning	Hårginst

Jag har bundit samman delar som ligger relativt nära varandra för att skapa mer verkningfulla skötselområden exempelvis Lillared–Nybygget, vid Mörkaveka och kring Lilla Bygget–Bygget.

Det finns goda möjligheter till samverkan med Trafikverket vid Mörkaveka då kantmiljön delas med länsväg N652. Här borde enkelt en gemensam sen slåtter kunna genomföras.

Andra platser där samverkan kan utvecklas är runt de ”byar” som Banvallsleden passerar exempelvis Ryaberg, Lilla Bygget/Bygget. Tillsammans med Byalag eller liknande föreningar kan attraktivare kantmiljöer skapas ”bynära” till fromma för såväl människor som pollinerande insekter.

Hårginsten är Hallands landskapsblomma och även längs Banvallsleden finns den på många platser. Inte minst gäller det den sandiga torra del strax före länsgränsen. Här kan populationen stärkas genom småskalig marktörning i form av skrapning så att bara sandiga fläckar skapas. Sker detta i kanten av den nuvarande utbredning eller på några fläckar inne i området så kommer hårginsten att trivas under lång tid framöver. Enstaka förekomster av hårginsten kan stärkas på liknande vis.

Figur 5 Strax före länsgränsen finns en sträcka med hårginst som skulle gynnas om skrapning och viss röjning genomfördes.

Resultatsaker att fundera vidare kring

Fältblankettens detaljeringsgrad

Det första utkastet var onödigt detaljerat framförallt vad det gäller antalet platser och väderstreck för åtgärder. Syftet med angivelsen är att det ska tjäna som ett underlag för entreprenörer som ska utföra själva åtgärderna. Det är viktigt att hitta utförare som har eller kan utveckla färdigheter på att utföra naturvårdsinriktade tjänster.

Instruktioner till naturvårdsentreprenörer

Dock har underlagen en begränsning där detaljerna skymmer syftet och min erfarenhet är att operativ arbetsledning på plats nödvändig. Först efter åtminstone något eller några gemensamt genomförda åtgärdsprojekt blir sådana entreprenörer mer självgående. Samtidigt så är sådana företag med en väl dokumenterad erfarenhet av liknande skötselarbeten som är mycket viktiga för naturvården. Genom ett fortsatt samarbete kring liknande projekt blir det mycket ”pang för pengarna”.

Referenser

Larsson, K (2017). Insekter som signalarter för öppna marker i Södra Sverige. Länsstyrelsen i Hallands Län. Kristianstads Vattenrike.

Larsson, K. (2021). Banvallsleden, Brogård–Simlångsdalen. Kulturhistoria, naturvården och skötsel.

SLU, Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Uppsala.

Figur 6 Med cykel inventerades banvallsleden mellan Simlångsdalen och Länsgränsen sommaren 2022.

Bilagor

1 Kartbilaga

2 Fältblankett_värdefulla vägkanter

3 Fältblankett_väst_första variant